

Hvorfor musikk?

Innspill til forslag om nedleggelse av musikklinja ved Nord-Østerdal videregående skole

“WE BUILT THIS CITY”

Someone's always playing corporation games

Who cares, they're always changing corporation names

We just want to dance here, someone stole the stage

They call us irresponsible, write us off the page

(Fra låta “We Built This City”, av Starship)

“Who rides the wrecking ball into our guitars?” spør Starship. Administrasjonen i Innlandet fylkeskommune, kan det se ut til. Øysten Sunde synger «De bruker tusenvis av kroner på å spare inn enn tier, sånn er det bare», etterfulgt av «hvem i helvete har sagt at et sjukehus skal være en forretningsidé?». Jeg stiller samme spørsmålet om skole, og trodde utdanningsstrukturen var til for å gi et mangfoldig tilbud som vil få flere elever til å gjennomføre videregående skole, og muligheten til å teste ut drømmer. At tilbudet var til for å gi elever valg og følelsen av autonomi i eget liv.

Det er allerede mange innlegg som påpeker viktigheten som musikklinja har for vår region. Det vil bli en katastrofal sommerfugleffekt for hele vårt kulturliv, også i kriker og kroker av tilhørende bygder. Det er et samfunnsregnskap jeg håper blir utregnet nøye i denne saken. Jeg tror samtlige Nord-Østerdøler vil skrive under på at musikklinja er med på å «bygge byen», jamfør sangtittelen over. I et system hvor tilsynelatende penger råder og pulter telles, oppleves kanskje «personlige» innlegg lite hensiktsmessig. Med dette innlegget ønsker jeg å tilby et forsvar basert på blant annet lov for videregående opplæring, Innlandet fylkeskommune sin egen kulturstrategi, og kunnskapsløftet.

Lov om videregående opplæring:

Formålsparagrafen sier at «Den videregående opplæringen tar sikte på å utvikle dyktighet, forståelse og ansvar i forhold til fag, yrke og samfunn, legge et grunnlag for videre utdanning og **hjelp elevene i deres personlige utvikling.**» I paragraf 4 nevnes fylkeskommunens ansvar for utbygging av den videregående opplæringen; «Planlegging og utbygging skal bl.a. ta hensyn til nasjonale målsettinger, **søkernes ønsker** og **samfunnets behov** for videregående opplæring **innen alle utdanningsretninger** og for ulike aldersgrupper».

Begge disse paragrafene påpeker hensyn til samfunn og individ. Samfunnets behov gjelder uansett; vi trenger kunst for kunstens skyld og noen som kan utdannes innen det, og vi trenger alle andre yrkesgrupper som også de som går musikklinja har forutsetninger til å bli. I en samtale musikklinja hadde med ulike politikere ble det påpekt at vi statistisk sett vil mangle et stort antall helsefagarbeidere de neste årene. Foruten helse- og oppvekstklassene; hvem rustes best til å tenke fellesskap og omsorg for andre? Og hvem bedre til å tilføre musikk i møte med eldre eller psykisk utviklingshemmede, som stadig mere forskning underbygger viktighet av (les f.eks. «musikk og hjernen» av lege og nevrolog Are Brean, mtp. musikk knyttet til demens, parkinson, autisme, psykisk utviklingshemming osv)? Med andre ord får vi kompetanse samfunnet trenger uansett linjevalg. Men da er det kanskje ekstra viktig å tenke på søkerens ønske og mulighet for personlig utvikling? Hvem er det skolen er til for? Hvem er det administrasjonen egentlig jobber for? Og hva sier søkerens ønske når vi har en solid førsteklasse nå, og oversøking til høsten (ut ifra normtall på 15 som passer vår region, og som vår musikklinje ALLTID har operert med)?

Kulturstrategi for Innlandet fylkeskommune 2022-2026

Dette er kanskje den beste gullgruven i forsvaret for å bevare musikklinja ved Nord-Østerdal videregående skole. Dette er fylkeskommunens egen politikk, med ambisjon om å løfte Innlandet som kulturfylke. Følgende avsnitt presenterer utdrag hentet rett fra kulturstrategien, hvor jeg har uthevet sentrale punkter, og gir noen kommentarer i kursiv.

- **Punkt 1.1.** - Formål med strategi: **Langsiktig politikk og forutsigbare rammer** for kulturarbeidet i fylket. «Foruten å gi retning for arbeidet de kommende årene, er fylkeskommunens mål at strategien skal mobilisere aktører i hele Innlandet til felles innsats og samarbeid for utvikling og nyskaping, der ambisjonen er å løfte Innlandet som kulturfylke»

- Er det langsiktig å legge ned en musikklinje, også med tanke på bidrag i det frivillige kulturliv for øvrig? Er det forutsigbart for ungdommene å søke på en linje som til stadighet trues med å legges ned? Bidrar trusselen om nedlegging til at ungdommer ikke tørr å søke musikk? Skaper det følelse av at musikk er en linje som er verdt å gå?

- **Punkt 2.7** – Strategimål; «Fylkeskommunen skal arbeide for **økt rekruttering og talentutvikling** for det profesjonelle kulturfeltet.»

- Hvordan skal fylkeskommunen gjøre det, hvis de legger ned en musikklinje som legger til rette for nettopp rekruttering og talentutvikling?

- **Punkt. 2.8** – «God tilgang til verdifulle møteplasser som øker deltagelse og utviklingsmuligheter innen kulturfeltet **skal styrkes.**»
- **Punkt 3.1.** «**Frivilligheten er avgjørende** for et vitalt kunst- og kulturliv, både når det gjelder å skape trivsel, god folkehelse og tilhørighet i lokalsamfunnet, og for gjennomføring av festivaler og andre store kulturarrangement. Frivillig sektor er en viktig samarbeidspart for videreutvikling av kunst- og kulturlivet i Innlandet.»
- **Punkt 3.1. - Delmål 3** – «Barn og unge opplever gode muligheter for aktivitet, opplevelse og utvikling innen kulturlivet», strategipunkter; «sikre barn og unge i Innlandet god tilgang til verdifulle møteplasser, som øker deltagelse og utviklingsmuligheter innen kunst- og kulturfeltet» og «fremme et sterkt frivillig kulturliv og bidra til at det kan skapes kulturell aktivitet og skaperkraft»

- Det skal sikres **god tilgang og mulighet for utvikling**. Ikke skape færre møteplasser og muligheter. Hvordan kan vi rekruttere til frivilligheten i kulturlivet? Musikklinja. Ikke alle blir profesjonelle musikere etter endt utdanning, men de aller fleste vil fortsatt ha et bankende hjerte for kulturlivet og ønske om å engasjere seg i det. Slik skaper musikklinja kompetanse inn i det frivillige kulturlivet.

Sentrale overskrifter i fagfornyelsens overordnede del (Kunnskapsløftet 2020):

Følgende er en liste over en rekke overskrifter i overordnet del av fagfornyelsen, hvor de tre sistnevnte er tverrfaglige temaer for opplæringen.

«Identitet og mangfold»	«Kritisk tenking og etisk bevissthet»	«Skaperglede, engasjement og utforskertrang»
«Demokrati og medvirkning»	«Sosial læring og utvikling»	«Et inkluderende læringsmiljø»
«Folkehelse og livsmestring»	«Demokrati og medborgerskap»	«Bærekraftig utvikling»

Les så følgende punkt fra Innlandet fylkeskommunes kulturstrategi, hvor jeg har uthevet sentrale ord:

- **Punkt. 1.7:** «Kulturmeldingen fra 2018 er tydelig på at kultur har verdi i seg selv. Meldingen slår fast at kultur blant annet handler om **identitet, historie og demokrati**. Refleksjon, samtale og **fellesskapsfølelse** er også effekter av kunst og kultur. Meldingen understreker betydningen av at kultur har en **samfunnsbyggende kraft**. Denne kraften ligger først og fremst i evnen til å være verdiskapende i kulturell betydning. Det vil si at kulturen står for foredling av verdier knyttet til dannelse, **nyskaping, mangfold, kvalitet, ytringsfrihet, identitet og toleranse**. Kulturen skal ha **evnen til å kritisere, utfordre og påvirke «det bestående»**, og til å komme med **alternative løsninger på viktige samfunnsspørsmål**. Kulturens egenverdi ligger altså som en forutsetning for at kulturen kan ha andre effekter, for eksempel **som verktøy i arbeid med integrering, folkehelse, næringsutvikling for å øke folks trivsel og bolyst.**»

Her er det mange overlappende ord. Ord fra både Innlandet fylkeskommune selv, og fra den overordnede delen som skal gjennomsyre opplæringen – også i den videregående skolen. Alle disse overskriftene og ordene gjennomsyrer vår musikklinje i aller høyeste grad. Her er det ikke et individualistisk syn, men utvikling av et kollektivt læringsfelleskap hvor vi er avhengig av at alle er med for å skape et godt samspill. Utvikling av kreativitet og evne til å tenke nytt er dessuten **livsviktig** i møte med framtidens utfordringer.

Alle disse ordene understreker for øvrig legitimeringsgrunnlaget til spørsmålet «Hvorfor musikk?», som flere musikkpedagoger har forsket på opp igjennom. Det er særlig fire kategorier som ofte brukes til forsvaret av musikk. Blant annet «**musikk som erkjennelsesmiddel**» (f.eks. at musikk kan gi erkjennelse, utfoldelse og deltakelse, og tro på egen verdi, drømmer og ideer), «**musikk som dannelsesmiddel**» (f.eks. at faget er fellesskapsdannende, kan fremme tilhørighet til egen kultur, respekt for andres kultur og forståelse for musikkens betydning i samfunnet), «**musikk som uttrykksmiddel**» (f.eks. som et konkret verktøy til å skape musikalske uttrykk), og «**musikkens konkrete nyttefunksjoner for ulike formål**» (f.eks. positiv effekt på konsentrasjonsevne og skolerultat, helsebringende effekt, eller at foreldre og foresatte knyttes nærmere skolen, gjennom konserter og forestillinger i regi av elevene og skolen). En kjent musikkpedagog og forsker, Øyvind Varkøy, påpeker at musikk er en «strategi for alt», blant annet for nasjonsbygging, karakterbygging, kulturarv, selvinnsikt, eksistensiell innsikt, sosial kompetanse, trivsel, tilpasningsdyktighet, innovasjon og produksjonsdyktighet (Fra «Musikk – strategi og lykke: bidrag til musikkpedagogisk grunnlagstenkning»). Hva slags samfunn og mennesker trenger vi og ønsker oss?

Så hvorfor musikk (ved Nord-Østerdal videregående skole)?

Avslutningsvis ønsker jeg å komme med noen tanker på forslaget om nedleggelse, også med hensyn til noen syn vi møtte fra enkelte politikere.

Jeg jobber selv i skolen og vet at vår musikklinje ikke er så mye dyrere å drifte sammenlignet med andre klasser. Vi opererer med delingstall i nesten alle fag. En 15-klasse er slik sett ikke dyrere enn en todelt 30-klasse. Dersom idrett eller studie har få søkere, samarbeider vi om fellesfag. I skoleåret 2023/2024 har vi to klasser hvor 3ST og 3MUS, og 2ID og 2MUS er slått sammen i alle fellesfag. Det er mange økonomiske grep hver enkelt skole kan ta. Før umiddelbar skroting av en linje, skulle jeg ønske det var en tillit til at den enkelte skole kan få løse eventuelle økonomiske utfordringer selv, og ikke minst at det var en tiltro til en linje som viser vekst. Her ble jeg derfor overrasket når den ene høytstående politikeren sa; «Ja, men det her er egentlig ikke et spørsmål om økonomi». *Okei? Hva i alle dager er det et spørsmål om da?*, tenkte jeg. Igjen viste han til statistikken med synkende elevtall, og lurte på hva vi skal gjøre med alle de tomme

pultene. 3000 færre elever. NOE må jo gå, *ikke sant?* Men hvorfor må en musikklinje som har vekst gå? På en skole med ytterst få tomme pulter? Er det ønsket at vi skal tømme vår skole for elever, kun for å gi tilbud og fylle opp pulter i Innlandets sentrum?

Med tanke på administrasjonens argument med samfunnets behov for kompetanse i arbeidslivet; her har jeg allerede påpekt mange faktorer, og at vi *får* behov samfunnet trenger, også av elever fra musikklinja. Jeg tror musikklinja skaper framtidens beste arbeidstakere. Elever som forstår at de må øve for å bli gode. At de må bli et lag for å få det til. Som lærer hver eneste dag å gå ut av komfortsonen. Som utvikler kreative hjerner som kan bringe nye idéer på bordet i møte med en usikker framtid i verden. Selv underviser jeg i et musikkfag kalt «Instruksjon og ledelse», hvor elevene lærer seg å drive en bedrift fra a til å, med all den kompetansen det innebærer og medfører. Ganske relevant for arbeidslivet vil jeg si. Vår musikkbedrift ble for øvrig kåret til tredje beste ungdomsbedrift under årets regionmesterskap i regi av Ungt Entreprenørskap.

Dessuten: Hvis tankegangen til administrasjonen er at «musikk genererer bare musikere, det er ikke så nyttig». Hva da med idrett? Er ikke det også en linje der du tilsynelatende får drive kun med hobbyen din? Hvis argumentet er «samfunnsnytte» – hvorfor skal ikke da idrett legges ned? «*Ja, men idrett har så mange søkere og er et populært tilbud*». Men ut ifra normtallet på 15 som vi har operert med, så viser søkertallene at også musikk er et populært tilbud hos oss. Som nevnt; dette må sees i hensyn til regionens behov og samfunnsregnskapet der, og jeg minner nok en gang på «Lov for videregående opplæring» som sier at fylkeskommunen **skal** ta hensyn til søkerens ønsker. Som nyutdannet lektor i musikk og spesialpedagog, har jeg for øvrig en haug med forskning jeg kan banke i bordet med, som viser hvordan mindre klassestørrelser faktisk er til det beste for elevers læring og opplevelse av å bli sett (og dette er noe av det viktigste våre elever påpeker selv at er bra med vår musikklinje!).

Hvis det ikke er et spørsmål om økonomi, ikke et spørsmål om samfunnets behov, og vi har fulle pulter til høsten på musikk - hva er det spørsmål om da? Jeg opplever at forslaget om nedleggelse handler vel så mye om et verdivalg i fylkeskommunen generelt, og en negativ holdning til kunstfaget. Jeg fikk også inntrykket av at enkelte politikere ikke synes det var så farlig om musikklinjene ble sentralisert. Den tanken blir jeg oppriktig skremt av.

Til sist:

Jeg håper dette innlegget gir noen nye argumenter på bordet. Jeg håper det får fram at å legge ned musikklinja her i Nord-Østerdalen, er det samme som å ødelegge for fylkeskommunens egen kulturstrategi, og gå imot lov for videregående opplæring som fremhever at dette er snakk om ekte mennesker med ekte drømmer, og ikke tall på et papir. Ikke minst håper jeg at innlegget understreker musikkens verdi i samfunnet. Dersom ambisjonen er å bli best på kultur, og sikre bolyst og fellesskap i distriktene, burde de fem gjenværende musikklinjene i et så stort fylke som Innlandet fredes.

Vi har i tillegg rikelig av lokale grunner til å ville bevare musikklinjen i vår region. Tynset kommune ble nylig rangert som nummer ti blant landets beste kulturkommuner under Kulturindeksen til Telemarksforskning 2023. Her trekker kultursjefen fram at musikklinja ved Nord-Østerdal videregående skole er «helt klart en av flere grunnleggende årsaker til det rike og varierte musikk- og kulturlivet vi har her oppe i regionen», og videre at «Et rikt musikk- og kulturliv er en fundamentalt viktig faktor for hele regionens attraktivitet som et sted å bo, leve og arbeide. Kultur og aktiviteter gir mening inn i folks liv; det er rett og slett livsviktig for mennesket!». Til opplysning har også NORD Universitet praksisplass hos oss. De har sagt at dette er en av de beste praksisplassene de har å tilby sine studenter, på grunn av musikklinjas unike samarbeid på tvers av klasser, og med tanke på hvordan alle faglærerne som jobber her gir en unik innsikt og verdifull kompetanse både faglig, sosialt og knyttet til klasseledelse.

Som nevnt; Nedlegging handler vel så mye om et verdivalg i fylkeskommunen generelt.

«Alle sier musikk er viktig, men ingen gjør noe med det!»

Vi har fortsatt en jobb å gjøre, for vårt ansvar er både å si at musikkfaget i grunnskolen og videregående er viktig, men det er også vårt ansvar å gjøre noe med det.

Så kjære Innlandet fylkeskommune; GJØR noe med det!

Med vennlig hilsen, Julie Nordpoll Sagli (*Tidligere musikklinje-elev, utdannet spesialpedagog og rykende fersk lektor i musikk og ensembleledelse v/Nord Universitet, samt nyansatt lærer ved musikklinja på Nord-Østerdal videregående skole*).